

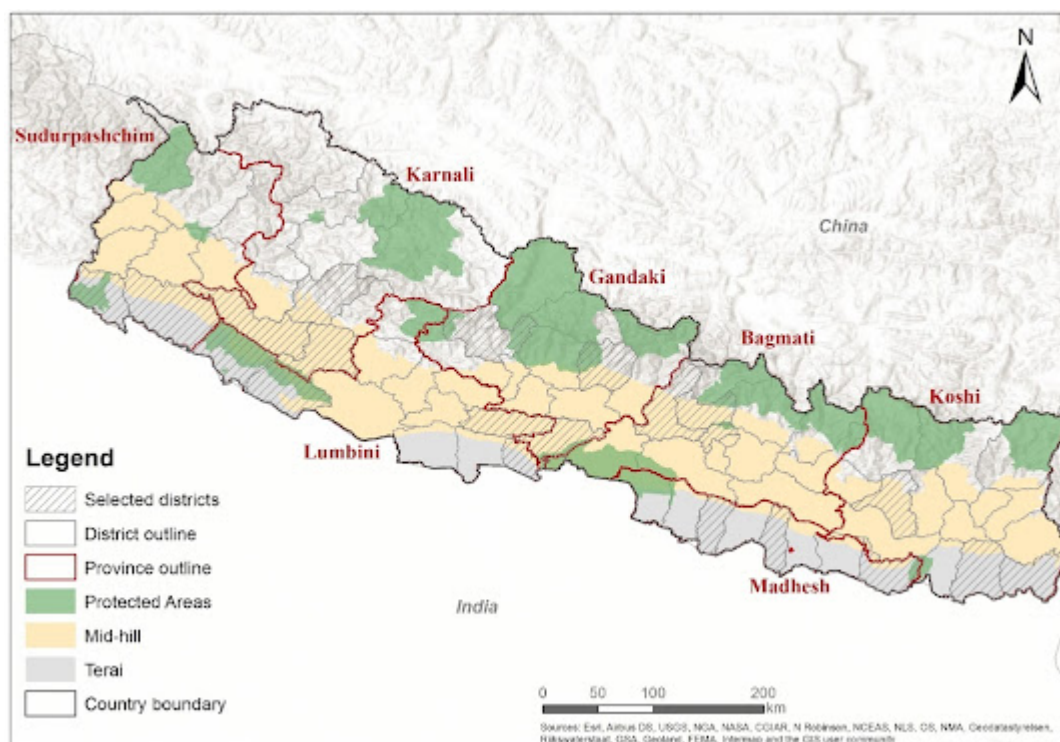
Biết là cấm, nhưng lợi thì vẫn chơi thôi: Săn bắt tê tê ở Nepal

Tê Tê

Lumbini 26-8-2023

Săn bắt tê tê là câu chuyện đã kéo dài nhiều thập niên. Tê tê bị săn bắt và kinh doanh lậu nhiều tới mức đã có không biết bao nhiêu phim ảnh, phóng sự điều tra và cả sách bàn về việc này. Một cuốn đáng đọc nói về săn bắt động vật hoang dã để tiêu thụ học theo kiểu cách xa hoa là *Poached* [1].

Nhưng điều tra khảo sát 1017 cư dân tại 105 ngôi làng ở nông thôn và vùng rừng của Nepal, được xuất bản cuối tháng 8-2023 trên ấn phẩm *Conservation Science and Practice* (Wiley), mới thực sự ở quy mô bộc lộ được quan niệm và nhận thức đại diện cho cư dân Nepal đối với loài động vật hiện lành này [2].

Hình: Phân bố các khu vực bảo tồn ở 7 tỉnh thuộc Nepal.

Nghiên cứu này chỉ ra một số điểm mâu thuẫn và bất nhất trong thái độ của cư dân với

tê tê như sau.

Hơn nửa số người (51.8%) nói rằng họ ‘thích’ tê tê, và cho rằng loài động vật này ‘quan trọng’ với hệ sinh thái (54.6%), cần được ‘bảo vệ’ tương tự như hổ, tê giác, voi, báo tuyết (67.4%). Thậm chí 71.2% bày tỏ sẵn sàng bảo vệ loài thú này trong khu vực của họ, nhưng lại chỉ có một tỷ lệ nhỏ (42.2%) ủng hộ trừng phạt hành vi giết hại tê tê phục vụ tiêu dùng hay buôn bán bất hợp pháp theo luật định.

Trong tập mẫu điều tra, có tới 24.2% có thái độ ‘tiêu cực’ với tê tê, và 32.0% ‘trung lập’. Tỷ lệ lớn tích cực với tê tê ở Koshi (60.7%), Madhesh (60.8%) và Lumbini (55.0%). Phần lớn họ là những người có trình độ học vấn đại học và công chức nhà nước.

Chỉ khoảng 51% số người cho biết đã từng nhìn thấy tê tê trong tự nhiên, trong số đó chỉ có 26% nhìn thấy trong khoảng 5 năm gần đây. Còn trong vòng 1 năm trở lại, chỉ có 5,2% cho biết có quan sát thấy tê tê. Riêng Lumbini không hề có ai báo cáo đã quan sát thấy tê tê, nhưng chỉ có 57% trả lời là họ có nghe nói về số lượng tê tê đang suy giảm trong vùng.

Chỉ khoảng hơn nửa số người được khảo sát biết rằng săn bắt bất hợp pháp là mối đe dọa lớn với tê tê. Các nguyên nhân khác được nhận biết là môi trường tự nhiên xuống cấp (40%), cháy rừng (35%), xây dựng đường và hạ tầng (20%), và khai hoang chăn thả gia súc.

Hơn 31% biết rõ tê tê bị giết để sử dụng tại địa phương, trong đó 10% chỉ rõ công dụng như thực phẩm hoặc thuốc chữa bệnh. Khoảng 25% chỉ ra nguyên nhân là bán lấy tiền. Động lực tiền bạc là một trong những nguyên nhân quan trọng của săn bắt, giết mổ và buôn lậu tê tê. Điều này có liên quan tới quan hệ tài chính-bảo tồn thiên nhiên được trình bày trong nghiên cứu [3].

81% số người tham gia biết rõ tê tê là động vật được khuyến cáo bởi luật pháp cần phải bảo tồn, chung sống với cư dân tại 66/71 huyện khắp Nepal, thậm chí có cả thông tin về người tiêu thụ hoặc buôn bán tê tê. Tuy nhiên, như đã nói, chỉ một tỷ lệ nhỏ ủng hộ việc trừng phạt các hành vi săn bắt, buôn lậu, giết thịt tê tê.

Có một chi tiết đáng chú ý, tình trong mẫu điều tra không có người trông thấy tê tê là Lumbini, cũng là vùng mà Đức Phật đản sinh năm 623 Tr.C.N. Dường như, tình hình tiêu thụ, giết mổ tê tê không phản ánh được giáo lý của Đức Phật với việc giữ giới sát sinh. Việc kinh doanh đem lại lợi lộc cho cả người săn bắt, vận chuyển và tiêu thụ, hầu như không có khả năng ngăn chặn bằng giáo lý hay thông tin thông thường với cư dân.

Dường như chỉ có thể thay đổi hệ thống văn hóa tiêu dùng đi kèm với chế tài pháp luật với vi phạm [4], không chỉ với người trực tiếp xâm hại môi trường, mà cả với những người biết rõ hành vi phạm pháp mà không khai báo (81%).

References

[1] Nuwer, R. L. (2018). *Poached: inside the dark world of wildlife trafficking*. Hachette UK. <https://books.google.com/books?&id=FglGDwAAQBAJ>

[2] Suwal, T. L., et al. (2023). Attitudes to pangolins and factors affecting their conservation in a human dominated landscape in Nepal. *Conservation Science and Practice*, e13009. <https://conbio.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/csp2.13009>

[3] Nguyen, M. H., & Jones, T. E. (2022). Building eco-surplus culture among urban residents as a novel strategy to improve finance for conservation in protected areas. *Humanities and Social Sciences Communications*, 9, 426. <https://www.nature.com/articles/s41599-022-01441-9>

[4] Vuong, Q. H. (2021). The semiconducting principle of monetary and environmental values exchange. *Economics and Business Letters*, 10(3), 284-290. <https://reunido.uniovi.es/index.php/EBL/article/view/15872>